

**Analýza vysílání Českého rozhlasu ve dnech 28. 11 – 6. 12. 2017
související s tématem hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem**

**FAKULTA
SOCIÁLNÍCH VĚD**
Univerzita Karlova

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Leden 2018

Obsah

Úvod.....	1
Zadání.....	2
1. Teoretická východiska	3
2. Metodika analýzy a popis výzkumného souboru.....	5
3. Výsledky analýzy.....	8
Výsledky kvantitativní obsahové analýzy.....	8
Výsledky kvalitativní analýzy.....	11
4. Hlavní závěry.....	19
5. Zdroje.....	21
6. Přílohy.....	22

Úvod

Předmětem následující zprávy je analýza vysílání Českého rozhlasu a textů publikovaných na portále irozhlas.cz ve dnech 28. 11. – 6. 12. 2017, související s tématem hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem. Cílem analýzy je zhodnotit, zda vysílání Českého rozhlasu splňuje normativními požadavky na vyváženost a nestrannost vysílání Českého rozhlasu, uvedené v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu.

Po úvodním představení teoretických východisek je v druhé kapitole popsána metodika provedené analýzy, stanoveny výzkumné otázky, výzkumný soubor a jednotka analýzy. Třetí kapitola obsahuje výsledky zkoumání, a to nejprve výsledky kvantitativní části (struktura aktérů a témat), následované výsledky kvalitativní analýzy. Ve čtvrté kapitole jsou shrnuty závěry vyplývající z provedené analýzy a na konci zprávy je zařazen seznam literatury a přílohy.

Zadání

Zadavatel: Český rozhlas

Zhotovitel: Fakulta sociálních věd UK v Praze, Institut komunikačních studií a žurnalistiky.

Předmět plnění: Analýza vysílání Českého rozhlasu ve dnech 28. 11 – 6. 12. 2017 související s tématem hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem. Analýza bude zaměřena na obsahové charakteristiky zpravodajství, uvedené v zákoně č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu, související s normativními požadavky na vyváženost a nestrannost vysílání. Zadání vychází ze Smlouvy o dílo uzavřené mezi Českým rozhlasem a Fakultou sociálních věd UK.

Analyzované období: 28. listopadu 2017 až 6. prosince 2017.

Podkladové materiály: Nahrávky a přepisy zpravodajství Českého rozhlasu a články publikované na zpravodajském webu irozhlas.cz. Materiály pro analýzu dodal zadavatel.

1. Teoretická východiska

Vzhledem k zaměření analýzy na vyváženost a nestrannost zpravodajství ČRo se soustředíme především na naplňování požadavků specifikovaných v §2 zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu¹ a v Preambuli a čl. 6 a 7 Kodexu Českého rozhlasu.

Při vymezení pojmů vyváženosti a nestrannosti vycházíme především z modelu J. Westerstahla (1983) a navazujeme tak na řadu již realizovaných analýz vysílání Českého rozhlasu². Westerstahl (1983) se zabývá možnostmi zkoumání objektivitu zpravodajství a nabízí model, kdy objektivitu rozkládá na dvě základní složky – faktičnost a nestrannost (viz Obrázek 1). Faktičnost je složena z kritérií pravdivosti a kritérií relevance. Kritéria pravdivosti postihují faktickou správnost výpovědi, její přesnost a úplnost. Kritéria relevance postihují, zda jsou obsaženy všechny informace a aktéři, kteří jsou pro událost relevantní. Nestrannost jako druhá ze složek objektivitu si všímá více toho, jak jsou informace zpracovány, zda se aktérům dostává rovného přístupu, srovnatelného rozsahu prostoru a zpracování výpovědi. Lze ji dále rozložit na kritéria vyváženosti a kritéria neutrální prezentace.

Jak je z modelu patrné, některé složky faktičnosti, jako je faktická správnost, lze při zkoumání mediálních obsahů analyzovat jen s obtížemi, protože vyžadují srovnání s extramediálními daty či extramediální realitou. Nicméně další složky jako relevance, vyváženost a neutrálnost jsou kritéria v rámci analýzy mediálních obsahů a politické komunikace běžně používaná (Trampota, Vojtěchovská, 2011). Tyto konkretizace vycházejí z představy, že by média měla v demokratické společnosti zprostředkovávat a umožňovat přístup všem relevantním politickým názorům a přesvědčením, které ve společnosti kolují. Klíčová je z tohoto hlediska zejména otázka přístupu do mediálních obsahů a kdo má možnost k jednotlivým tématům promlouvat (access to content, viz McQuail, 1992).

Ve Westerstahlově (1983) modelu je kritérium nestrannosti nadřazeno vyváženosti, přesněji nestrannost je zde složena ze dvou komponent - (1) vyváženosti a (2) neutrální prezentace. Zkoumání nestrannosti zpravodajství se tak zpravidla soustředí na skladbu přítomných témat a aktérů a rozsah pozornosti, která je jim věnována (parametr vyváženosti). Parametr neutrální prezentace je zaměřen především na dodržování postojové neutrality profesionálních mluvčích (redaktorů, moderátorů) a práci se základními výkladovými rámci při reprezentaci zvolených témat a událostí. Mezi indikátory neutrální prezentace lze zařadit přítomnost explicitního či implicitního hodnocení, vytváření manipulativního interpretačního kontextu (např. způsobem formulování a kladení otázek či způsobem reagování na odpovědi).

Pro sledování parametru vyváženosti je důležitá (a současně problematická) skutečnost, že zákon mluví o vyváženosti „ve svém celku“³, aniž tento celek definuje. Ze skutečnosti, že se

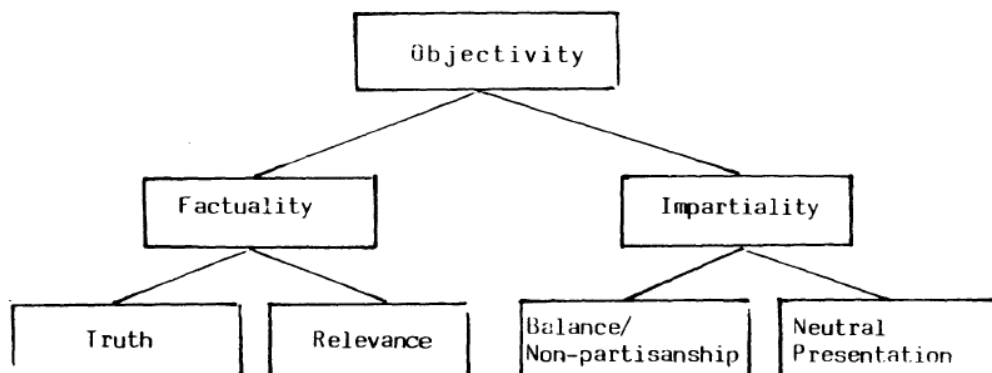
¹ Podle Zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu: „(1) Český rozhlas poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením rozhlasových programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky a do zahraničí (dále jen "veřejná služba v oblasti rozhlasového vysílání"). (2) Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání jsou zejména a) poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů, b) přispívání k právnímu vědomí obyvatel České republiky, c) vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů a politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti, d) rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin, e) výroba a vysílání zejména zpravodajských, publicistických, dokumentárních, uměleckých, dramatických, sportovních, zábavných a vzdělávacích pořadů a pořadů pro děti a mládež.“

² Např. Jirák a kol. (2013), FOCUS (2016, 2017),

³ Viz Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, § 2, odst. 2, písm. a

mluví o vyváženosti v nějakém celku, plyne, že se jedná o relativní ukazatel, který je vztažen k nějakému souhrnu vysílání. To, že není tento celek definován, pak nechává volnost v tom, co je oním celkem – jedná se o úhrn vysílání za stanovené období, je to soubor srovnatelných pořadů (například hlavních zpravodajských relací) za stanovené období, případně množina tematicky relevantních výpovědí za stanovené období?

Obrázek 1: Složky objektivit podle J. Westerstahla

Převzato z Westerstahl (1983)

2. Metodika analýzy a popis výzkumného souboru

Předmětem analýzy je zpravodajství ČRo související s tématem hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem.

Cílem analýzy je zhodnocení vyváženosti a nestrannosti vysílání ČRo ve sledovaném období, a to s ohledem na požadavky specifikované v §2 Zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Preambuli a čl. 6 a 7 Kodexu Českého rozhlasu.

Pro analýzu byla využita kombinace kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy. Vzhledem k výše popsanému vymezení se v analýze soustředíme na dvě komponenty nestrannosti - vyváženost a neutralitu prezentace. **Vyváženost** zpravodajství je na úrovni kvantifikovatelných charakteristik posuzována z hlediska skladby přítomných témat a aktérů a prostoru, který v obsazích zaujmají. Kvalitativní část zkoumání je zaměřena na dodržování principů **neutrality prezentace**, a to s ohledem na způsoby rámcování tématu, použité argumentační strategie, přesnost odkazování na zdroje a přítomnost (implicitního či explicitního) hodnocení ze strany profesionálních mluvčích (moderátorů a redaktorů Českého rozhlasu). Kvalitativní analýza má dvě části. V první části je interpretace vedena chronologicky po jednotlivých analyzovaných relacích, ve druhé části se soustředíme na analýzu rámcování.

Výzkumné otázky

Pro potřeby analýzy jsou stanoveny následující čtyři výzkumné otázky:

- 1) Jaká témata a kontexty a v jakém rozsahu byly přítomny ve sledovaném období při referování o hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?
- 2) Jací aktéři dostali prostor k vyjádření a v jakém rozsahu?
- 3) Jakým způsobem bylo ve sledovaných obsazích rámcováno téma hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?
- 4) Docházelo při zpracování daného tématu k porušování principů neutrality prezentace?

Metodika kvantitativní analýzy

Aplikovaná metoda kvantitativní obsahové analýzy patří mezi tradiční a zevrubně popsané techniky zkoumání mediálních obsahů (Trampota a Vojtěchovská, 2010; Berger, 2012; Jensen, 2011; Riffe, 2014). V rámci aplikované obsahové analýzy se soustředíme na následující oblasti:

- skladba aktérů (mluvčích) v analyzovaných příspěvcích
- prostor poskytnutý aktérům
- struktura témat a prostor jim věnovaný

Do analýzy byly zařazeny všechny příspěvky, ve kterých je přítomna zmínka o tématu hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem. Pro zodpovězení stanovených výzkumných otázek byly u každého příspěvku sledovány identifikační údaje (den a hodina vysílání, název stanice, název pořadu, pořadí příspěvku), na úrovni jednotlivých výpovědí byly dále sledovány tyto proměnné:

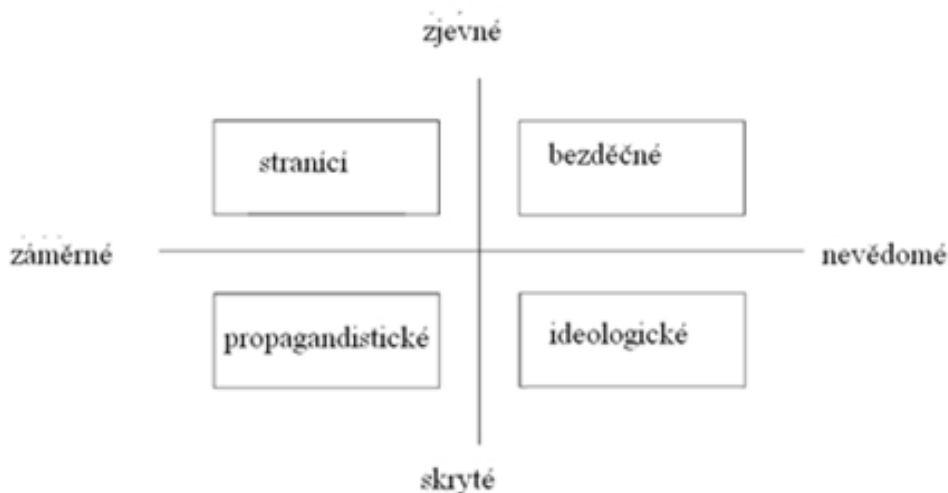
- jméno aktéra - za aktéra byl považován každý, kdo dostal v rámci příspěvku prostor pro vyjádření. Tedy host ve studiu, host na telefonu, aktér v reportáži, moderátor či redaktor ČRo. Zahrnuje také případy „zprostředkovaných výpovědí“, tedy případů, kdy je uvedena (moderátorem či redaktorem ČRo) doslovná citace a jméno autora výpovědi.

- příslušnost aktéra - ve vysílání uvedená profesní či odborná příslušnost aktéra
- téma výpovědi - pro každou výpověď bylo možné zaznamenat více přítomných témat (celkový úhrn přítomných témat je tak vyšší než celkový počet výpovědí).
- délka výpovědi - stopáž promluvy daného aktéra.

Metodika kvalitativní analýzy

Pro rozbor a kritické vyhodnocení neutrality prezentace (ve výše zmiňovaném definičním rámci) byla tato ztotožněna s klíčovým pojmem bias. Tento termín se často překládá jako předpojatost, sklon nebo odklon reprezentace od hypotetického ideálního stavu (v případě zadání této analýzy tedy reprezentace objektivní, ve smyslu dokonale vyvážené a neutrálně prezentované). Pro jeho konkretizaci jsme dále zapojili McQuailovu, resp. Streetovu typologii (čtyř druhů předpojatosti), která tyto přehledně situuje dle dvou základních os (Street 2011, s. 29 - 32, orig. viz McQuail, 1992), tedy podle a) ne/vědomosti/intencionality, resp. záměrnosti/bezděčnosti na straně autora textu (horizontála), b) ne/odhalitelnosti, resp. otevřenosti/skrytosti pro čtenáře/publikum textu (vertikála).

Obrázek 2: Typologie předpojatosti

Zatímco kvantitativní obsahová analýza bývá typicky nasazována pro prověřování (míry) přítomnosti stranických a bezděčných bias(es) v analyzovaných obsazích, kvalitativním analytickým přístupem - námi aplikovanou analýzou rámcování - lze v obsazích odhalit projevy tzv. *propagandistické předpojatosti* (tedy ze strany autora záměrné, nicméně pro příjemce skryté). Jinými slovy - je-li už nějaká událost (aktér, kauza) uznána médii za relevantní a reprezentace hodnou (překročí práh mediální pozornosti), pak je třeba se věnovat tomu, jak je (autorem textu) zarámována. Zarámování probíhá od úrovně užitých výrazových prostředků až po komplexní struktury (úhly pohledu), které vytváří autor, a které mají předjímat čtení na straně příjemce. Výstižnou definici rámcování nabízí Robert Entman, který o rámcování hovoří jako o: „výběru určitých aspektů vnímané skutečnosti a jejich následné zdůraznění v komunikovaném textu takovým způsobem, aby se zviditelnila specifická definice problému, příčinné interpretace, morální hodnocení, případně doporučená řešení popisované záležitosti“ (Entmann, 1993, in Weaver et al. 1998:192). Z příbuzných až zaměnitelných termínů uveďme k framingu např. kontextové struktury (Duranti, Goodwin:

1992), scenaria/scripty/scénáře (Benett: 1980) nebo frame-packaging (McFarlane, Hay: 2003, Gamson, Modigliani: 1989).

Popis výzkumného souboru

Zkoumaný soubor dat zahrnuje všechny tematicky relevantní příspěvky za definované časové období a nemá tedy charakter výběrového souboru (ve smyslu reprezentativity výběru a zobecnitelnosti výsledků analýzy na základní soubor). Jinými slovy, rozsah a charakter analyzovaného souboru je určen zadavatelem a výsledky analýzy přináší informace právě a pouze o uvedených relacích v daném časovém období.

Analyzované období: 28. 11. 2017 - 6. 12. 2017

Analyzovaný soubor zahrnuje příspěvky věnované tématu hospodaření na pozemcích bez známého majitele a obsahuje 13 příspěvků odvysílaných čtyřmi stanicemi ČRo a 7 článků publikovaných na zpravodajském portále ČRo. Přehled analyzovaných příspěvků je uveden v tabulce č. 6 (Příloha 1).

Vymezení analytické jednotky

S analyzovanými obsahy pracujeme na dvou analytických úrovních. Základní analytickou jednotkou je zvukový **příspěvek**, tedy tematicky ucelená část relace, zřetelně ohraničená vstupem moderátora, případně předchozím/dalším příspěvkem. V případě obsahů na portále irozhlas.cz je základní analytickou jednotkou **článek**. Detailní analýza je realizována na úrovni jednotlivých **výpovědí** (promluv) aktérů zpravodajství.

3. Výsledky analýzy

V následující části jsou nejprve představeny výsledky kvantitativní obsahové analýzy, a to základní charakteristiky souboru, skladba přítomných aktérů a tematická struktura obsahů. Druhá část obsahuje výsledky kvalitativní analýzy, nejprve vedené chronologicky, následované analýzou rámcování. Na jednotlivé analyzované příspěvky odkazujeme pořadovým číslem příspěvku[1], podle přehledu v Tabulce 6 (Příloha 1).

Výsledky kvantitativní obsahové analýzy

Ve sledovaném období bylo identifikováno celkem 13 příspěvků odvysílaných na čtyřech stanicích ČRo ve dnech 28. a 29. listopadu 2017. Dominantní část příspěvků, co do počtu i rozsahu, byla součástí vysílání ČRo Radiožurnálu (Tabulka 1 a Tabulka 2). Jedná se o 9 příspěvků, které tvoří 92 procent (35 minut 42 vteřin) z celkového objemu analyzovaného vysílání (38 minut 53 vteřin). Jedenáct příspěvků je součástí zpravodajských relací (Hlavní zprávy, Zprávy), dva příspěvky jsou součástí publicistických pořadů Radiožurnálu (Dvacet minut Radiožurnálu, Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře). Tyto dva publicistické příspěvky se svou délkou (17 min. a 10 min.) i počtem přítomných výpovědí (50 a 27 výpovědí) výrazně odlišují od zbytku analyzovaného materiálu a do značné míry determinují výsledky provedené analýzy.

Tabulka 1: Pořadí a stopáž analyzovaných příspěvků

Datum a čas vysílání	Stanice	Relace	Pořadí příspěvku	Délka příspěvku
28.11.2017; 6:00	ČRo Plus	Zprávy	1	0:01:16
28.11.2017; 9:00	ČRo Plus	Zprávy	1	0:01:13
28.11.2017; 7:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	1	0:01:04
28.11.2017; 8:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	1	0:00:56
28.11.2017; 9:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	1	0:01:05
28.11.2017; 12:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	1	0:01:15
28.11.2017; 17:06	ČRo Radiožurnál	Dvacet minut Radiožurnálu	-	0:17:35
28.11.2017; 18:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	2	0:00:56
29.11.2017; 12:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy	1	0:01:11
29.11.2017; 17:00	ČRo Radiožurnál	Zprávy	1	0:01:01
29.11.2017; 18:10	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy - rozhovory a k	1	0:10:39
29.11.2017; 13:00	ČRo Pardubice	Zprávy	4	0:00:23
29.11.2017; 17:00	ČRo Brno	Zprávy	4	0:00:19

Tabulka 2: Počet a délka příspěvků podle stanic

Stanice	Počet příspěvků	Délka příspěvků
ČRo Radiožurnál	9	0:35:42
ČRo Plus	2	0:02:29
ČRo Pardubice	1	0:00:23
ČRo Brno	1	0:00:19
Celkem	13	0:38:53

Přítomní aktéři

V analyzovaném souboru vysílání bylo přítomno celkem 22 aktérů, které je nutné rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří externí aktéři, tedy hosté přítomní ve studiu či na telefonu, osoby vystupující v reportáži nebo osoby citované moderátorem/redaktorem ČRo. Druhou skupinu tvoří redaktori a moderatori ČRo (Tabulka 3). Pozice aktérů z těchto skupin jsou značně odlišné. Zatímco přítomnost redaktorů a moderátorů ve vysílání je do značné míry samozřejmá (protože nezbytná), skladba externích aktérů je výsledkem selektivního výběru a rozhodnutí tvůrce obsahu. S ohledem na zaměření analýzy se dále věnujeme především externím aktérům přítomným ve vysílání. V souboru celkem 11 externích aktérů, kteří se k tématu vyjadřovali, je na prvním místě ministr zemědělství Marián Jurečka (13 výpovědí, celkem 4 minuty 29 vteřin), následuje agrární analytik Petr Havel (5 výpovědí, celkem 3 minuty 34 vteřin), advokát Václav Vlk (5 výpovědí, celkem 1 minuta 48 vteřin) a mluvčí Agrofertu Jan Pavlů (7 výpovědí, celkem 1 minuta 17 vteřin).

Marián Jurečka i Petr Havel se objevují až v agendě druhého dne (29. listopadu), v pozici hostů pořadu Hlavní zpráva – rozhovory komentáře na stanici ČRo Radiožurnál. Václav Vlk i Jan Pavlů se objevují pouze v agendě zpravodajských relací prvního dne (28. listopadu). Specifickou (či nejednoznačnou) pozici mezi aktéry zaujímá redaktor ČRo Janek Kroupa, který se vysílání objevuje jako host pořadu Dvacet minut Radiožurnálu (28. listopadu), spolu s moderátorem pořadu Janem Pokorným.

Tabulka 3: Pořadí přítomných aktérů

Jméno	Počet příspěvků	Počet výpovědí	Délka výpovědí
Jurečka Marián	5	13*	0:04:29
Havel Petr	1	5	0:03:34
Vlk Václav	4	5	0:01:48
Pavlů Jan	6	7**	0:01:17
Košťál František	2	6	0:01:07
Toman Petr	2	3	0:00:35
Hanzelka Karel	2	2	0:00:28
Agrární komora ČR	2	2***	0:00:20
Weber Michal	1	1	0:00:16
Babiš Andrej	1	1	0:00:08
Stehlík Josef	1	1	0:00:08
Redaktori a moderatori ČRo			
Kroupa Janek	1	24	0:12:45
Pavlíček Tomáš	1	14	0:03:18
Pokorný Jan	1	17	0:02:40
Petrová Jana	3	4	0:01:54
Matějka Martin	2	4	0:01:22
Gulda Jana	2	3	0:00:59
Chaloupská Markéta	3	6	0:00:38
Uttendorfská Jana	1	2	0:00:28
Křížek Martin	1	1	0:00:16
Rusňáková Šárka	1	1	0:00:13
Pospíchal Zdeněk	1	1	0:00:09

* z toho 10 přímých výpovědí a 3 citace; ** z toho 1 přímá výpověď a 6 citací; *** 2 citace

Pokud se zaměříme na složení aktérů podle jejich profesní příslušnosti či odbornosti (Tabulka 4), pak nejčastěji byli přítomni zástupci holdingu Agrofert (15 výpovědí), následovaní ministrem zemědělství (13 výpovědí) a dvojicí právníků (8 výpovědí). Nejvíce prostoru (délky výpovědi) bylo poskytnuto ministru zemědělství (4 minuty 29 vteřin) a agrárnímu analytiku Petru Havlovi (3 minuty 34 vteřin), a to zejména v pořadí Hlavní zprávy - rozhovory a komentáře z 29. listopadu 2017.

Tabulka 4: Příslušnost přítomných aktérů

Příslušnost aktérů	Počet výpovědí	Délka výpovědi
Zástupce holdingu Agrofert	15	0:02:52
Ministr zemědělství	13	0:04:29
Advokát, právník	8	0:02:23
Agrární analytik	5	0:03:34
Agrární komora ČR	2	0:00:20
Dotační poradce	1	0:00:16
Předseda hnutí ANO	1	0:00:08
Asociace soukromého zemědělství	1	0:00:08
Redaktoři a moderátoři ČRo	77	0:24:42

Tematická struktura

Tematické agendě analyzovaných obsahů (Tabulka 5) dominuje kontext neoprávněného hospodaření holdingu Agrofert, explicitně uvedený ve všech třinácti analyzovaných příspěvcích a necelé třetině výpovědí (36 ze 123 celkem). Relativně často (25krát) byl sledovaný problém kontextualizován jako trestný čin (případně specificky jako dotační podvod), a to především v návaznosti na konstatování dvou přítomných právníků (V. Vlček a P. Toman).

Jednoznačnost 'trestněprávních' interpretací vyvažovala část výpovědí, které zdůrazňovaly, že daný problém se týká více subjektů, nejen Agrofertu (12 výskytů), případně výpovědi, které problém popisují jako nejednoznačný či komplexní (12 výskytů). Tato perspektiva je patrná zejména ve výpovědích ministra M. Jurečky a analytika P. Havla v pořadí Hlavní zprávy - komentáře a rozhovory (29. listopadu 2017). Analogie se squatery či squatingem byly přítomny v celkem šesti výpovědích, které zazněly v pěti příspěvcích⁴.

Část pozornosti byla věnována ministru zemědělství, konkrétně v souvislosti s prohlášením, že nechá prověřit, kolik zemědělců hospodaří na cizí půdě (17 výpovědí) a připojenou výzvou, aby zemědělci nečerpali dotace na pole, která jim nepatří (4 výpovědi).

⁴ Hlavní zprávy - rozhovory a komentáře; 29.11.

Tabulka 5: Tematická struktura výpovědí

Téma	Počet výskytů	Stopáž výpovědí	% z celkové stopáže výpovědí
Hold. Agrofert neoprávněně hospodaří na cizí půdě. Na půdu pobírá dotace	36	0:15:03	32,0
Hospodaření hold. Agrofert je v souladu se zákonem	7	0:01:16	2,7
Trestná činnost	16	0:04:54	10,4
Dotiční podvod	9	0:03:03	6,5
Analogie ke squattingu/squatterům	6	0:01:56	4,1
Již existující judikáty	4	0:01:47	3,8
Problém se týká více subjektů, nejen hold. Agrofert	12	0:02:09	4,6
Problém je více aspektů, není jednoznačný	12	0:07:33	16,1
Min. zemědělství M. Jurečka nechá prověřit, kolik zemědělců hospodaří na půdě, která jim nepatří	17	0:04:31	9,6
Min. zemědělství M. Jurečka vyzval zemědělce, aby nečerpali dotace na půdu, která jim nepatří	4	0:00:25	0,9
jiné téma	17	0:04:23	9,3
celkem	140	0:47:00	100,0

Výsledky kvalitativní analýzy

Následující popis výsledků kvalitativní analýzy je členěn do dvou částí. Nejprve je interpretace vedena chronologicky po jednotlivých analyzovaných příspěvcích, ve druhé části jsou představeny výsledky provedené analýzy rámcování.

Chronologie a popis agendy

28. 11. 2017, ČRo Plus, 6:00 Zprávy a 9:00 Zprávy

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 7:00 Hlavní zprávy

Zpráva o neoprávněném hospodaření koncernu Agrofert na pozemcích „neznámého“ majitele byla zveřejněna 28. 11. 2017 v relaci Zprávy ČRo Radiožurnál v 7:00 moderátorkou Janou Petrovou s úvodem „Koncert Agrofert podle zjištění Radiožurnálu neoprávněně hospodaří na 1700 hektarech půdy“ [3]. Stejná zpráva byla o hodinu dříve uvedena ve Zprávách ČRo Plus moderátorem Martinem Matějkem, který však doplnil „údajně“ a naopak vypustil označení autora tohoto zjištění [1].

Samotné reportáže jsou poté téměř identické, oba moderátoři zde dodávají, že „zřejmě“ neoprávněně hospodaří. Pozornost je v souvislosti s kauzou věnována Andreji Babišovi a jeho současné roli předsedy hnutí ANO a jeho předešlým rolím místopředsedy vlády, ministra financí „a zároveň“ majitele Agrofertu, s odůvodněním, že kauza se týká i tohoto období. Za hlavní problém je označeno čerpání dotací Evropské unie na tuto půdu. Jako autorita na dané téma vystupuje advokát Václav Vlček, který poukazuje na více možností jak na „neoprávněnost“ pohlížet. Nejprve z hlediska soukromého práva jako na „bezdůvodného obohacení, takový v uvozovkách squatting“, a poté z hlediska trestního práva jako „buď přímo podvod, anebo dotiční podvod“.

Za relativně problémový výrok lze označit následné Vlčkovu tvrzení, že: „ostatně máme, pokud vím, dva nebo tři rozsudky, které říkají ano, to je trestný čin na úkor Evropské unie, je to neoprávněně čerpání dotací“. Redaktoři následně toto tvrzení neupřesňují, a není proto jasné, o jaké rozsudky se přesně jedná a jestli jde o stejné případy. Proč byl osloven právě Václav Vlček, reportáže neupřesňují.

Závěr reportáží se soustředí na vyjádření mluvčího Agrofertu Jana Pavlů, který podle moderátorů uvedl, že společnost „na půdě neznámých vlastníků firma hospodařit může a majitele se snaží aktivně dohledávat“ a že „v případě, že je najde, nájem zpětně doplatí“. Výpověď mluvčího není v reportáži puštěna. Martin Matějka ještě navíc dodává, že „předseda hnutí ANO Andrej Babiš vložil akcie koncernu Agrofert do svou svěřeneckých fondů na začátku února letošního roku“ a že „on sám to komentovat nechtěl“. Reportáže je ve Zprávách ČRo Plus v 9:00 s Martinem Matějkem zcela identická, zatímco na ČRo Radiožurnál se dále vyvíjí.

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 8:00 Hlavní zprávy

Úvod následné reportáže v 8:00 v rámci relace Ozvěny dne se velmi podobá reportáži předešlé. Nyní moderátorka navíc deklaruje, že podle „všech důkazů“ Radiožurnálu Holding Agrofert „neoprávněně“ hospodaří na dané půdě. Reportáž tedy naznačuje, že Radiožurnál má několik důkazů a žádné protidůkazy. O jaké důkazy se jedná, není popsáno. Moderátorka vypouští slovo „zřejmě“ z předešlé reportáže. Nově je osloven František Košťál ze společnosti Oseva Agri Chrudim z koncernu Agrofert, který uvádí, že k žádnému pochybení nedochází a vysvětluje: „evidujeme, na kterých hospodaříme, a řeknu máme nějaké, nějaké účet, na který odkládáme jakoby pachtovný“. Moderátorka před puštěním této nahrávky Košťála cituje a upřesňuje, že „pachtovným“ se myslí peníze za užívání půdy. Přestože se jedná o upřesnění situace a možnost druhé strany vyjádřit se k danému tématu, rétorické a lingvistické dovednosti pana Košťála jsou spíše negativním rámcováním obviněné strany (nedošlo k úpravě výpovědi pomocí střihu – dvakrát se opakuje slovo „nějaké“). Moderátorka zprávu uzavírá tím, že „podle oslovených advokátů však postup firmy lze označit za doznání viny a jde o trestný čin“, kolika konkrétně a jakých advokátů, zda nezávislých nebo podílejících se na „zjištění“ Radiožurnálu není zřejmé.

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 9:00 Hlavní zprávy

Ve zprávách Radiožurnálu v 9:00 moderátorka Jana Petrová upřesňuje, že velikost pozemků spočítal Radiožurnál z veřejně dostupných zdrojů. Poprvé tedy uvádí jeden ze zdrojů, které byly použity jako podklad. Dotační poradce Michal Weber se vyjadřuje k čerpání dotací - na tyto pozemky nemá Agrofert nárok.

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 12:00 Hlavní zprávy

Moderátorka Jana Gulda z velké části shrnuje předešlé zprávy. Nově přináší výpověď druhého právníka, který říká, že se „podle jeho názoru“ jedná o trestný čin. Reportáž uzavírá se slovy „šéf hnutí ANO Andrej Babiš kauzu nekomentoval, nezvedal telefon ani nereagoval na SMS.“ Jako autory reportáže uvádí nejen sebe, ale i Janka Kroupu.

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 18:00 Hlavní zprávy

Moderátor Martin Křížek se nejprve věnuje datu jmenování Andreje Babiše premiérem, jeho schůzi s prezidentem Milošem Zemanem a jeho plánu na menšinové vládou s novými ministry. Na tuto zprávu moderátor plynule navazuje slovy „Andrej Babiš dnes zároveň odmítl komentovat podezření, že koncern Agrofert neoprávněně hospodaří na více než 1700 hektarech půdy“. Po krátkém souhrnu kauzy následuje komentář Andreje Babiše, ve kterém poukazuje na oficiální tiskovou zprávu s tím, že se již nebude k Agrofertu vyjadřovat. Redaktorka Markéta Chaloupská to komentuje se slovy, že problém se ale týká i období, kdy byl „Babiš majitelem Agrofertu a na to už předseda hnutí ANO neodpověděl“. Dále se v reportáži staví do opozice mluvčího holdingu Karel Hanzelka se slovy, že nejde o nic

nezákonného a že ve stejné situaci se nachází stovka zemědělců, na což Chaloupská reaguje konstatováním, že se podle oslovených advokátů jedná o trestný čin, čímž mírně zjednodušuje předešlé výpovědi právníků, kteří použili podmiňovací způsob. Následujícím komentářem však nepřímou uznává, že se jedná o celorepublikovou problematiku, která vede ministra zemědělství Mariana Jurečku z KDU-ČSL ke změně „pravidla přidělování dotací na půdu“. To, že se jedná o rozsáhlý problém, není ovšem řečeno jasně a vše je směřováno právě k Agrofertu.

28. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, Dvacet minut Radiožurnálu

V úvodu moderátor Jan Pokorný představuje Janka Kroupu jako zástupce týmu „investigativních novinářů“ Radiožurnálu, kteří na zjištění „přišli“. V tomto pořadu se poprvé dozvídáme více o autorech daného „zjištění“, tedy o „investigativní redakci a datovém týmu Českého rozhlasu“ a také, jak ke zjištění dospěli. Postup odkazuje na několik databází a techniku sběru dat, která je však místy matoucí. V jednu chvíli Kroupa odbíhá k tématu rozporů mezi „zemědělcem“ a „lidmi, které třeba zná a hádá se s nimi, ti lidi nechtějí, aby na nich hospodařil“, což však není předmětem diskutované kauzy. Následně však upřesňuje, že podobný spor byl spouštěčem investigace této problematiky. Spojitost však není Kroupou objasněna. Dále dodává, že „když jsme oslovili Agrofert, tak Agrofert sám přišel, že těch sporných pozemků má 1,5 % z jím obhospodařovaných pozemků celkem, a to je číslo více než 2,5krát větší než to číslo, na které jsme přišli my“. Není zde však žádná faktická informace o tom, kdy oslovili Agrofert, koho konkrétně, zda mají odpověď zaznamenanou, apod. Host Janek Kroupa neodpověděl na původní otázku moderátora Pokorného, která zněla „jak dlouho jste na tom dělali?“. [7]

Pokorný dále navazuje na Kroupu se slovy „pro spravedlnost dlužno dodat, že Agrofert sice toto uznává, říká ale také, že podobným stylem hospodaří řada dalších zemědělských podniků v České republice, ale Agrofert je alespoň ten, který aktivně ty původní majitele vyhledává, jestli jsem dobře rozuměl jejich reakci“. Přestože tak dává prostor protistraně, slovní spojení „pro spravedlnost, dlužno dodat“ naznačuje, že je proti názor uveden jen z povinnosti. To se nepřímou potvrzuje následnou diskuzí mezi moderátory. Kroupa říká, že danou reakci prodiskutoval tým s právníky, kteří se dle jeho slov „smáli a říkali, že ta reakce se jmenuje doznání k trestné činnosti“. Pozdější reportáž Janka Kroupy obsahuje rozhovor s právníkem Petrem Tomanem a advokátem Václavem Vlkem. Václav Vlk opravdu jednání Agrofertu označuje za trestný čin, Petr Toman říká, že „on“ to považuje za trestný čin. Oba však mluví velice vážně a s absencí smíchu. Lze tedy předpokládat, že údajný „smích“ autoritativních osob byl použit jako nepřímá urážka osob z Agrofertu, které údajně tuto skutečnost odsouhlasily. Přestože moderátor opakovaně mluví o „řadě právníků a specialistů“ a uvádí například, že „ti právníci se vlastně shodují“ apod., jmenování a citování jsou pouze Toman a Vlk.

V souvislosti s informací, že se jedná o více zemědělských podniků, probíhala diskuze mezi moderátorem a reportérem následovně:

Janek KROUPA: V každém případě nelze říci, že by se to opravdu týkalo všech zemědělců, to není pravda.

Jan POKORNÝ: Ale nelze říci, že se to týká jenom Agrofertu.

Janek KROUPA: Ne, netýká se.

Jan POKORNÝ: To je pravda.

Janek KROUPA: Ne, netýká se to jen Agrofertu, ale uznejte, Jene, že ve skutečnosti ne mnoho zemědělců je ve vládě.

Jan POKORNÝ: Uznávám. [7]

V rozhovoru mezi moderátorem a reportérem Jankem Kroupou dochází k hodnocení moderátora („To je pravda.“, „Uznávám“).

K podobné otázce se Pokorný vrací v samém závěru pořadu, kdy pokládá otázku posluchačů:

“Jan POKORNÝ: Na závěr otázka, kterou nám během dneška kladou posluchači. Když se to týká i dalších zemědělců, proč jsme se zaměřili zrovna na Agrofert? Janek KROUPA: Má to důvody dva. První důvod je, protože Agrofert je prostě největší. A za druhý, ne každý zemědělec má svého šéfa ve vládě. A my jsme specificky prověřovali období nebo zejména období mezi lety 2014 až 2016, což je období, kdy Andrej Babiš byl majitelem Agrofertu a zároveň byl místopředsedou vlády a ministrem financí.” [7]

V souvislosti s debatou o tom zda se jedná o trestný čin, se Kroupa dopouští prohřešku proti presumpci nevin, když se vyjadřuje o „nepochybném výsledku soudu“, a to následovně: *„My nejsme od toho, abychom tu trestnou činnost jaksi titulovali trestnou činností, to nepochybně na konci udělá soud, pokud k němu dojde“.*

V rámci své reportáže mluví Kroupa mimo právníků i s Františkem Košťálem ze společnosti Oseva Agri Chrudim, aniž by vysvětlil, proč si pro rozhovor vybral právě jeho. Košťál nepůsobí jako oprávněná a příliš informovaná osoba na tuto problematiku. Jeho snaha o vysvětlení je pak Kroupou opět zpochybněna opřením se o autoritu druhého právníka: *„S vysvětlením Františka Košťála z firmy Oseva Agri, která patří do holdingu Agrofert, ale nesouhlasí ani právník Petr Toman“.*

Po ukončení reportáže se moderátor Pokorný táže Kroupy, zda je to je to *„prokazatelně neoprávněné hospodaření“*. Kroupa se opět opírá o tvrzení právníků a říká, že z jejich pohledu ano. Spoléhá tedy pouze na názor dvou právníků. Dále Kroupa tvrdí, že objížděli firmy Agrofertu a ptali se jich, zda o tom ví. Neřekne však jasně, zda o tom tedy věděly nebo ne. Místo toho říká, jaká jejich reakce nebyla, což používá jako důkaz toho, že jsou si problému vědomi a opět hodnotí počínání firem: *„Ale jejich reakce nebyla taková, oni neříkali: "Jejda, my tady máme nepořádek, to jste hodní, že jste nás upozornili," byť to říct mohli“.* [7]

Nízká schopnost reportéra Kroupy se k problematice vyjádřit odborně a objektivně je znatelná ve chvíli, kdy Pokorný vyzývá Kroupu, aby se vyjádřil k předešlému argumentu F. Košťála o tom, že je pro půdu lepší, když na ní někdo hospodaří, než aby byla ponechána bez obstarání. Na to Kroupa odpovídá: *„Ano, to je argument velmi dobrý. Naposledy si pamatují, že ho použili squatteři na vile Ladronka, kteří dokonce říkali, že tu Ladronku používají pro lidi. Pak je vyvedla policie, přestože někteří z nich se vážali ke komínu“.* [7]

Následně se diskuze stočila na dotace, kde se Kroupa opět opírá o nejmenované odborníky se slovy, *„my jsme mluvili s lidmi, kteří se dotacemi zabývají“*. Dále hovoří o nemožnosti spočítat velikost dotací, ale přesto pak dodává, že se pokusili o „pomocnou kalkulaci“ – nevím přesně kdo – ve které „vyšlo, že rozptyl může být od těchto těch zhruba 10 milionů až po nějakých 100 milionů v případě, že by čerpali tu nej..., ty nejvyšší sazby“. Problém s neurčitostí zdrojů se opět objevuje, když Kroupa mluví o tom, že studovali podrobněji *„jeden z těch judikátů“*, ten však není nijak konkretizován. Janek Kroupa v pozici hosta pořadu Dvacet minut Radiožurnálu se k tématu nevyjadřuje nestranně, reakce na otázky nejsou věcné a často jen obecně doložené. Poněkud matoucí je ovšem role Janka Kroupy v pozici hosta, protože je sám autorem části pořadu, jediným zdrojem informací pro moderátora Jana Pokorného, jehož roli chvílemi přebírá.

29. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 12:00 Hlavní zprávy

29. 11. 2017, ČRo Brno, 17:00 Zprávy

29. 11. 2017, ČRo Pardubice, 13:00 Zprávy

Zpravodajské příspěvky se soustředí na ministra zemědělství Marian Jurečku, který řekl, že „prověří, kolik zemědělců hospodaří na půdě, která není jejich“ a dále, že vyzval zemědělce, „aby nečerpali dotace na půdu, která jim nepatří“. Zpráva se pak opět stáčí na Agrofert a mluví o „shromážděných důkazech“ hospodaření Agrofertu a opět připomínají, že podle „oslovených advokátů se jedná o trestný čin“. Zpráva pak končí slovy, že toto tvrzení Agrofert odmítá.

29. 11. 2017, ČRo Radiožurnál, 18:10 Hlavní zprávy - rozhovory a komentáře

V pořadu diskutuje o problematice moderátor Tomáš Pavlíček s ministrem zemědělství Marianem Jurečkou a poté s agrárním analytikem Petrem Havlem. Diskuze není příliš problematická, snad jen ve chvílích, kdy se moderátor opakovaně snaží přirovnat problematiku ke squattingu, čemuž však oba hosté odporují. Oba se shodují, že se jedná o komplexní právní problematiku, ve které nelze jednoznačně hovořit o trestné činnosti.

Články publikované na zpravodajském portále iRozhlas.cz

Texty publikované na zpravodajském portále ČRo v hlavních rysech kopírují agendu nastolenou ve vysílání ČRo. V části publikovaných textů, na rozdíl od příspěvků ve vysílání, je kladen větší důraz na popis a vysvětlení dotačních mechanismů a fungování registrů (LPIS), také je v obsazích přítomno rozmanitější spektrum možných interpretací a perspektiv nahlížení na problém. Nižší uvádíme přehled a stručnou charakteristiku publikovaných textů, které byly součástí analýzy.

6:00 28. 11. 2017 Agrofert neoprávněně hospodaří na 1700 hektarech půdy. Nemají majitele, přesto na ně holding pobírá dotace

Článek slouží jako úvod do kauzy, ve které již nalezneme označení situace jako trestného činu. Více prostoru a pozornosti je zde v porovnání z vysíláním věnováno diskuzi o pobírání dotací od EU, systému ZAS a registru LPIS.

7:00 28. 11. 2017 Hlídáme státu peníze: jak jsme hledali nejasnosti v dotacích pro Agrofert

Detailnější popis systému sběru dat a snaha o vyčíslení peněžní škody.

14:10 28. 11. 2017 Na stopě pozemkům, kde načerno hospodaří Agrofert. 'Dělají to všichni,' brání se šéf jedné z firem holdingu

Souhrn kauzy s dalšími vyjádřeními protistrany, které jsou okomentovány poměrně subjektivně (např. „No, víme o tom. Hospodařit tam ale můžeme a dotace na to čerpat taky. My za ty pozemky totiž platíme daně,“ prohlašuje bezelstně Miroslav Rašín.“)

17:15 28. 11. 2017 Ministerstvo zemědělství pod palbou otázek? Strany kvůli hospodaření Agrofertu zvažují interpelace

Vyjádření vybraných poslanců ke kauze, které však požádal o vyjádření ČRo. Z článku nevyplývá, že by se poslanci obraceli s dotazy přímo na Ministerstvo zemědělství. Naopak se vyjadřují spíše zdrženlivě (např. „Předseda Pirátů Ivan Bartoš novinářům řekl, že o kauze zatím ví pouze z médií a jeho strana téma teprve analyzuje“).

17:30 28. 11. 2017 Kroupa: Neoprávněné hospodaření s půdou se netýká jen Agrofertu. Zemědělců ale ve vládě moc není
Rozhovor, který obsahem kopíruje relaci Dvacet minut Radiožurnálu [7].

18:45 28. 11. 2017 Agrofert nebudu komentovat, reaguje na kauzu pozemky bez majitele Babiš. 'Je to blbost,' říká Faltýnek
Hlavním tématem jsou vyjádření protistrany.

19:35 28.11. 2017 Praxe Agrofertu je běžná, tvrdí agrární komora. Jde o legislativní problém, reaguje Jurečka
Diskuze problematiky z komplexnějšího, celostátní hlediska.

13:52 29. 11. 2017 Ministerstvo zemědělství změní kvůli Agrofertu pravidla pro přidělování dotací na půdu
Článek svým obsahem kopíruje rozhlasové vysílání.

Analýza rámcování

Pevným bodem, od kterého se odvíjí následující část analýzy, je vědomí (žádnou ze zúčastněných či dotčených stran nerozporované) o existenci problému hospodaření na pozemcích s nejasným vlastníkem. Analýzu povedeme napříč analyzovaným souborem, jehož ústředním bodem a základem je relace Dvacet minut Radiožurnálu z 28. listopadu 2017 (reportáž Janka Kroupy, rozhovor s moderátorem a odvozené dva texty na irozhlas.cz [7, 18, 17]), z níž další příspěvky vycházejí či specificky rozvíjejí. Tento základ určuje povahu celého korpusu – prezentován jako investigativní, nese si v základním ustrojení poukaz na problém, poukaz překvapivý/nečekaný/vypátráný/objevný. Základní výzkumnou otázkou je tedy Jaký problém byl vypátrán?, případně rozvíjenou do (pod)otázek typu Kdo problém způsobil, kdo nese odpovědnost?; Kdo na problému vydělává?; Kdo na problému trpí?; Jaká jsou řešení problému?

Vztáhneme-li takto operacionalizovanou kvalitativní část analýzy na výchozí zadání – tedy neutralitu prezentace – pak žádoucím způsobem reprezentace kauzy/události/tématu bude taková, která se podrží plné variantnosti uvnitř nabízených rámců a jejich součástí. A naopak – za možnou ztrátu neutrality bude považováno, když dojde k vychýlenému výběru, tedy zjevné preferenci jedněch a potlačení či vynechání druhých. V rámci operacionalizace – konflikt s normativním ideálem neutrality bude naznačen/konstatován, když některé z možných odpovědí na výzkumné otázky budou v analyzovaných textech systematicky dominovat nad jinými.

Jaký je problém?

Jádrové [7, 18, 17] i sekundární analyzované příspěvky odhalují jako problém předmediální stav/děj, kdy je 1) hospodařeno na zemědělské půdě někým jiným než jeho vlastníkem, a 2) když jsou na toto hospodaření pobírány dotace.

Jádrové i sekundární příspěvky tento problém dominantně rámcují jen jedním z mnoha způsobů, tedy že problémem je, že na této půdě hospodaří Agrofert. V řadě textů tento dominantní rámeček (Problém = Agrofert) nebyl ani náznakem zpochybněn, narušen či relativizován, jen v několika textech se pod tímto dominantním rámcem objevují náznaky možných jiných, tedy že tento problém sice souvisí s Agrofertem, ale že 1) jde o malý zlomek

celkové plochy půdy s nejasným vlastníkem, a 2) jde pouze o jednu z mnoha takto hospodařících firem. Tyto ojedinělé poukazy, zpochybňující volbu dominantního rámce, jsou upozadovány a relativizovány. Žádný z dalších dostupných relevantních rámců – například že problémem je samotná existence nejasností u vlastnictví půdy nebo že problémem je/může být neobdělávání zemědělské půdy – jako dominantní použit nebyl, ojediněle se objevují krátké úseky, naznačující jejich možnost/existenci.

Kdo způsobil problém? Kdo má odpovědnost?

V logickém souladu s dominantním rámcem (Problémem je hospodaření Agrofertu) je jako původce problému implikován Agrofert sám. Toto jednání je autoritativně označováno jako „neoprávněné“, „protiprávní“ nebo „trestný čin“, autoritativnost označení je občas zmírněna modalizátory („údajně“ [2, 7, 18]). Okrajově je zmiňována snaha Agrofertu tlumit následky problému (aktivní dohledávání vlastníků), dále zeslabována modalizátory („údajně“ [6], „prý“ [5,7]). Jen v některých textech je částečná odpovědnost usouvztažněna se samotnými (bývalými či současnými) vlastníky pozemků (nehlásí se k nim) či se státem (problémy s evidencí vlastnictví; nedostatečné dohledávání vlastníků; dotace nevázané na vlastníka, ale obhospodařovatele pozemku; dřívější příliš benevolentní zapisování do LPIS).

Kdo na problému vydělává?

V logickém souladu s dominantním rámcem je jako benefitující z problému v analyzovaných textech implikován Agrofert, v případě druhé složky (pobírání dotací) je explicitně vypočítáván hypotetický zisk. Jen okrajově [7, 18, 11, 16, 17, 19, 21] je zmiňován zisk obecný/veřejný - napomáhání udržování kvality půdního fondu, zabraňování vzniku problémů i pro okolní pozemky. I přes důsledné upozadění tohoto obecného/veřejného zisku je tento navíc dále zpochybňován [7, 18].

Kdo je poškozován a jak?

Dominantní rámec implikuje jako poškozovaného oprávněného vlastníka pozemku, byť síla/váha tohoto poškození je umenšena nejasností vlastníka či přímo jeho neexistencí. Konstrukci obrazu poškozování dále umenšuje ojedinělé zprostředkované prohlášení Agrofertu, že zisk z užívání pozemku pro oprávněného majitele odkládá stranou [7, 2] Mimo základní rámec, tedy že jde o hospodaření na pozemcích s nejasným či neznámým majitelem, se objevuje prohlášení⁵ o známém vlastníkovi, kterému má Agrofert na jeho pozemku hospodařit proti jeho vůli [7].

Jako další poškozování jsou prezentováni poskytovatelé dotací, tedy stát, resp. EU a vlastní novinářská činnost je prezentována jako zabraňování tomuto poškozování („Hlídáme státu peníze“ [22]). Jen okrajově je zmíněno, že motivem jednání Agrofertu může být zabraňování škodám.

Jaká jsou řešení problému?

Příliš nekonstruováno. Rýsována jen dílčí řešení aspektů (zveřejňování kauzy jako zabraňování škodám, změna zápisu do LPISu jako omezení pobírání dotací na obhospodařování pozemků s nejasným vlastníkem, návrh na zastavení vyplácení dotací při neprokázání vlastnictví atd.). Jako řešení v rámci dominantního interpretačního rámce (Problém = Agrofert) je prezentován soud.

⁵ „za mnou přišel zemědělec, který mi vyprávěl, že má spor s Agrofertem a že mu Agrofert hospodaří a bere dotace na jeho pozemky a on to nechce“ [7]

Po identifikaci a rozboru základních autorských rámců v analyzovaných obsazích se lze posunout o úroveň níž a alespoň stručně popsat jednotlivé elementy užití jazyka, které mohou mít potenciál identifikované rámce dále posilovat. Při vědomí přímé vazby rámců na (údajnou) protiprávnost/porušení zákona je zřejmé, že prvotní pozornost upoutá právnícká rétorika, časté a autoritativní označování jevů jako „trestných činů“ či „nezákonného jednání“. Autoři příspěvků přebírají jeden právní názor a vydávají ho za univerzálně platný („právníci se shodují“, „podle právníků“, „podle oslovených právníků“), ojedinele podpořený kvantifikátory (např. „řada právníků“ [7, 18]). Přičemž v celém analyzovaném souboru jsou přítomni jen dva právníci (Václav Vlk a Petr Toman), navíc s totožnou interpretací stavu. Zmínky o existujícím „právním vakuu“ a tom, že „není jednotný právní výklad“ se objevují až 29. 11. [111]). Přítomnost výše zmíněných modalizátorů („údajně“, [2, 7, 18]) označuje kritický odstup od tvrzení. V tomto ohledu lze za nevyhovující označit ty příspěvky, v nichž u právníckého označování/kvalifikování tyto modalizátory chybí.

Za zavádějící lze označit přítomný příměr se squattingem. Autor citátu jej definuje mylně až zlovorně („vlezl jsem někomu do bytu“, „vybírám z toho nájemné“ [2, 3, dále i 7, 11, 15], aplikuje na nesouměrnou situaci (obsazování nerovná se obhospodařování, byt není půda) a používá negativní potenciál takto definovaného označení k další stigmatizaci jednání (obhospodařování půdy), které alespoň zčásti má zákonnou oporu a na němž je veřejný zájem. Tato matoucí metafora je navíc součástí mezititulku jednoho textů [16].

Za problematické lze označit také části reportáže a pasáže rozhovoru v pořadu Dvacet minut Radiožurnálu [7]:

- „zkusím zjistit, jestli tady ještě někdo pracuje, jsou 3 hodiny za chvilku...“ (dehonestiční praktika)
- „My nejsme od toho, abychom tu trestnou činnost jaksi titulovali trestnou činností, to nepochybně na konci udělá soud“ (přiznání k nepovolané činnosti; tvrzení namísto domněnky)
- „K tomu se dostaneme později“ (host řídí interview)
- „Pro představu jde o území celé Prahy 1, 2 a 3 a k tomu ještě farmy Čapí hnízdo se všemi jejími pozemky“ (srovnání neulehčuje pochopení)
- „dostal pět let za to, že uvedl nepravdivé údaje, že, že mu nepatřily pozemky, o kterých tvrdil, že mu patří“ (falešná ekvivalence)

Souhrn hlavních závěrů analýzy rámcování a jejich zpětné usouvztažnění s typologií předpojatostí (resp. s „propaganda bias“) přináší následující kapitola Hlavní závěry.

4. Hlavní závěry

Cílem analýzy bylo zhodnocení vyváženosti a nestrannosti vysílání ČRo ve sledovaném období (28. 11. – 6. 12. 2017), a to s ohledem na požadavky specifikované v §2 Zákona 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Preambuli a čl. 6 a 7 Kodexu Českého rozhlasu. Vybrané zpravodajské a publicistické příspěvky byly podrobeny kvantitativní a kvalitativní analýze.

Pro potřeby analýzy byly stanoveny čtyři výzkumné otázky:

- 1) Jaká témata a kontexty a v jakém rozsahu byly přítomny ve sledovaném období při referování o hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?
- 2) Jací aktéři dostali prostor k vyjádření a v jakém rozsahu?
- 3) Jakým způsobem bylo ve sledovaných obsazích rámcováno téma hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?
- 4) Docházelo při zpracování daného tématu k porušování principů neutrality prezentace?

Detailní výsledky provedené analýzy jsou zevrubně popsány ve třetí kapitole a v následujících odstavcích jsou shrnuty hlavní závěry k jednotlivým výzkumným otázkám.

1) Jaká témata a kontexty a v jakém rozsahu byly přítomny ve sledovaném období při referování o hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?

Tematické agendě analyzovaných obsahů dominuje kontext neoprávněného hospodaření holdingu Agrofert, explicitně uvedený ve všech třinácti analyzovaných příspěvcích a necelé třetině výpovědí. Relativně často (25krát) byl sledovaný problém kontextualizován jako trestný čin (případně specificky jako dotační podvod), a to především v návaznosti na konstatování dvou přítomných právníků (Václav Vlk a Petr Toman). Jednoznačnost 'trestněprávních' interpretací vyvažovala část výpovědí, které zdůrazňovaly, že daný problém se týká více subjektů, nejen Agrofertu (12 výskytů), případně výpovědi, které problém popisují jako nejednoznačný či komplexní (12 výskytů). Tato perspektiva je patrná zejména ve výpovědích ministra Mariána Jurečky a analytika Petra Havla v pořadu Hlavní zprávy - komentáře a rozhovory [11]. Analogie se squatery či squattingem byly přítomny v celkem šesti výpovědích, které zazněly v pěti příspěvcích.

2) Jací aktéři dostali prostor k vyjádření a v jakém rozsahu?

Analyzovaný soubor obsahuje celkem 13 příspěvků (123 výpovědí, celková stopáž 38 minut 53 vteřin) odvysílaných na čtyřech stanicích ČRo ve dnech 28. a 29. listopadu 2017. Jedenáct příspěvků je součástí zpravodajských relací (Hlavní zprávy, Zprávy), dva příspěvky jsou součástí publicistických pořadů Radiožurnálu (Dvacet minut Radiožurnálu, Hlavní zprávy – rozhovory a komentáře). Největší prostor ze všech externích aktérů dostal ministr zemědělství Marian Jurečka (13 výpovědí, celkem 4 minuty 29 vteřin), následuje agrární analytik Petr Havel (5 výpovědí, celkem 3 minuty 34 vteřin), advokát Václav Vlk (5 výpovědí, celkem 1 minuta 48 vteřin) a mluvčí Agrofertu Jan Pavlů (7 výpovědí, celkem 1 minuta 17 vteřin). Marian Jurečka i Petr Havel se objevují až v agendě druhého dne (29. listopadu), a to v roli hostů pořadu Hlavní zprávy – rozhovory komentáře na stanici ČRo Radiožurnál [11]. Václav Vlk i Jan Pavlů se objevují pouze v agendě zpravodajských relací prvního dne (28. listopadu). Specifickou (či nejednoznačnou) pozici mezi aktéry zaujímá redaktor ČRo

Janek Kroupa, který v pořadu Dvacet minut Radiožurnálu [7] vystupuje v roli hosta a spoluautora pořadu.

3) Jakým způsobem bylo ve sledovaných obsazích rámcováno téma hospodaření na pozemcích s nejasným majitelem?

Analýza rámcování konstatovala použití pouze jednoho z mnoha dostupných rámců při reprezentaci všech sledovaných oblastí reprezentované problematiky. Provedená analýza rámců identifikovala řadu elementů, které mohou potvrzovat porušení principů nestrannosti, především (s využitím výše popsané typologie předpojatosti) výskyt tzv. propagandistických bias(es). Jedná se zejména o pořad Dvacet minut Radiožurnálu [7] a související obsahy [7, 18, 17].

Popsané, provedenou analýzou identifikované problematické prvky, v použité typologii předpojatosti označované jako propagandistická předpojatost, jsou přítomny i v dalších analyzovaných obsazích [2, 3, 4, 5, 6, 14, 15, 16, 22], přičemž v těchto případech se jedná zřejmě o důsledek nedostatečného odstupu dalších redaktorů a jejich nekritického převzetí a další reprodukce sledovaných rámců a předpojatostí.

Popsaná pochybení lze vysvětlit či vyvážit přesvědčením autorů příspěvků (Janka Kroupy) o významnosti pojednávaného případu a jeho aktérů. Holding Agrofert je držitelem/vykonavatelem enormní ekonomické moci, stejně jako Andrej Babiš moci politické, nemluvě o navázané moci mediální. Monitorování (a možná i preventování či vyvažování) výkonu (a zejm. zneužívání) těchto typů moci je primárním úkolem veřejnoprávního média. Včetně investigativní žurnalistiky, na kterou nelze uplatňovat standardní žurnalistické normy bezesbytku. Všechna tato relativizační hlediska, která za specifické situace mohou mít až podobu veřejného zájmu, je třeba mít na paměti při závěrečné interpretaci výsledků naší analýzy.

4) Docházelo při zpracování daného tématu k porušování principů neutrality prezentace?

Na základě kvalitativní obsahové analýzy vysílání ČRo a souvisejících publikovaných článků byly identifikovány prvky indikující možná pochybení, a to u tematizace a výkladu události jako trestného činu. V příspěvcích z prvního dne je hodnocení postaveno na jednostranném výkladu dvou oslovených právníků. Až druhý den se v agendě objevují stanoviska a aktéři, kteří problém interpretují s odlišnou perspektivou (např. ministr zemědělství Marian Jurečka). Ve zkoumaných příspěvcích se také vyskytuje nepřesné odkazování na zdroje (podle všech důkazů, řada právníků, oslovili jsme všechny, existují judikáty). Reportáže se první den (28. listopadu) věnovaly pouze holdingu Agrofert a osobě Andreje Babiše, až následující den je téma kontextualizováno jako problém rozsáhlejší (týkající se více subjektů) a složitější.

5. Zdroje

Bennett, L.W. (1980): *Public Opinion in American Politics*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Berger, A. A. (2012) *Media analysis techniques*. (4th ed.) Thousand Oaks: Sage.

Duranti, A., Goodwin, Ch. (eds.) (1992): *Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon*. Cambridge: Cambridge University Press.

Entman, R., M. (1991): *Framing US news: Contrasts in narratives of the KAL and Iran air incidents*. In: *Journal of Communication*, 41(4), str. 6-27.

Entman, R., M. (1993): *Framing: Towards Clarification of a Fractured Paradigm*. *Journal of Communication*, 43(4), str. 51–58.

FOCUS (2016) *Kauza „Agrotec“ ve vysílání Českého rozhlasu*.

FOCUS (2017) *Agenda přebytku státního rozpočtu za rok 2016 ve vysílání Českého rozhlasu*.

Gamson, W.A., Modigliani, A. (1989): *Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach*. *American Journal of Sociology*, 95(1), s. 1–37.

Jensen, K. (2011) *A handbook of media and communication research: qualitative and quantitative methodologies*. New York: Routledge.

Jiráček, J. a kol. (2013) *Analýza předvolebního vysílání Českého rozhlasu v období před krajskými a senátními volbami konanými v říjnu 2012*. Praha: CEMES UK FSV.

Kodex Českého rozhlasu

McFarlane, T., Hay, I. (2003): *The Battle for Seattle: Protest and Popular Geopolitics in The Australian Newspaper*. In: *Political Geography*, 22(2), s. 211–232

McQuail, D. (1992): *Media Performance*. London: Sage.

Riffe, D. S. (2014) *Analyzing Media Messages Using Quantitative Content Analysis in Research*. (3rd ed.) Hoboken: Taylor and Francis.

Street, J. (2001): *Mass Media, Politics and Democracy*. Houndmills: Palgrave

Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010) *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Westerstahl, J. (1983) *Objective News Reporting: General Premises*. *Communication Research*. 10(3), s. 403 - 424

Zákon č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu

6. Přílohy

Příloha 1

Tabulka č. 6: Přehled analyzovaných příspěvků

Pořadí	Datum a čas	Stanice	Relace
1	28. 11. 2017; 6:00	ČRo Plus	Zprávy
2	28. 11. 2017; 9:00	ČRo Plus	Zprávy
3	28. 11. 2017; 7:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
4	28. 11. 2017; 8:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
5	28. 11. 2017; 9:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
6	28. 11. 2017; 12:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
7	28. 11. 2017; 17:06	ČRo Radiožurnál	Dvacet minut Radiožurnálu
8	28. 11. 2017; 18:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
9	29. 11. 2017; 12:00	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy
10	29. 11. 2017; 17:00	ČRo Radiožurnál	Zprávy
11	29. 11. 2017; 18:10	ČRo Radiožurnál	Hlavní zprávy - rozhovory a komentáře
12	29. 11. 2017; 13:00	ČRo Pardubice	Zprávy
13	29. 11. 2017; 17:00	ČRo Brno	Zprávy
Internetové zdroje			
		Titulek	Adresa
14	28. 11. 2017	Kauza Agrofert. „Z pohledu právníků jde o prokazatelně neoprávněné hospodaření,“ říká Janek Kroupa	http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/dvacetminut/zprava/kauza-agrofert-z-pohledu-pravniku-jde-o-prokazatelne-neopravnene-hospodareni-rika-janek-kroupa--1772019
15	28. 11. 2017	Agrofert neoprávněně hospodaří na 1700 hektarech půdy. Nemají majitele, přesto na ně holding pobírá dotace	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/agrofert-dotace-holding-zemedelstvi-puda_1711280600_jra
16	28. 11. 2017	Na stopě pozemkům, kde načerno hospodaří Agrofert. 'Dělají to všichni,' brání se šéf jedné z firem holdingu	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/agrofert-dotace-podvod-zemedelska-puda-andrej-babis_1711281410_sam
17	28. 11. 2017	Ministerstvo zemědělství pod palbou otázek? Strany kvůli hospodaření Agrofertu zvažují interpelace	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ministerstvo-zemedelstvi-agrofert-andrej-babis-interpelace_1711281715_ako
18	28. 11. 2017	Kroupa: Neoprávněně hospodaření s půdou se netýká jen Agrofertu. Zemědělci ale ve vládě moc není	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/kroupa-neopravnene-hospodareni-s-pudou-se-netyka-jen-agrofertu-zemedelcu-ale-ve_1711281730_dp
19	28. 11. 2017	Agrofert nebudu komentovat, reaguje na kauzu pozemky bez majitele Babiš. 'Je to blbost,' říká Faltýnek	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/agrofert-nebudu-komentovat-reaguje-na-kauzu-pozemky-bez-majitele-babis-je-blbost_1711281845_dp
20	28. 11. 2017	Praxe Agrofertu je běžná, tvrdí agrární komora. Jde o legislativní problém, reaguje Jurečka	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/praxe-agrofertu-je-bezna-tvrdi-agrarni-komora-jde-o-legislativni-problem-reaguje_1711281935_dp
21	29. 11. 2017	Ministerstvo zemědělství změní kvůli Agrofertu pravidla pro přidělování dotací na půdu	https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/agrofert-zemedelska-puda-hospodareni-dotace-podvod-babis_1711291105_dp
22	28. 11. 2017	Hlídáme státu peníze: jak jsme hledali nejasnosti v dotacích pro Agrofert	https://www.irozhlas.cz/komentare/agrofert-dotace-zemedelska-puda-podvod_1711280700_cib